

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

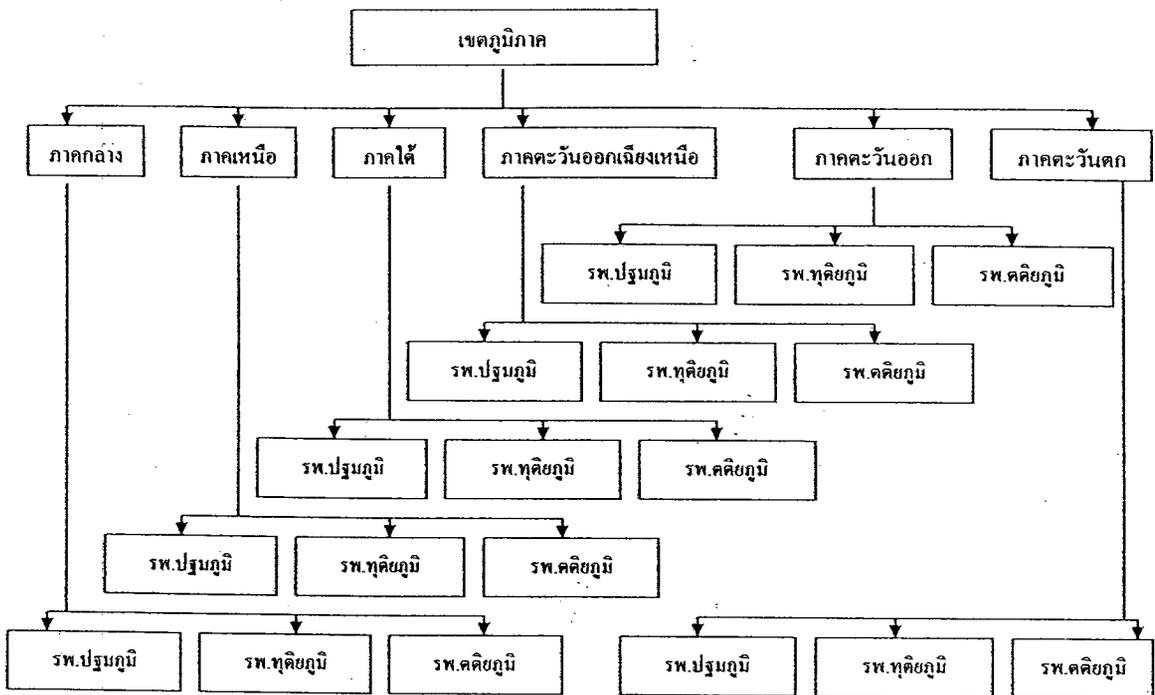
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน 2 ระยะ (two phase mixed methodology) (Creswell, 2006) ระยะแรกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) แบบพรรณนา (descriptive research) และระยะที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ในบทนี้เนื้อหาประกอบด้วย ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง สถานที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลระดับปฐมภูมิ ทติยภูมิ และตติยภูมิ และกลุ่มที่ 2 คือ ผู้บริหารการพยาบาลทั้งด้านการศึกษาและบริการ และอาจารย์พยาบาล ซึ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีดังนี้

- กลุ่มที่ 1: การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ และภาคกลาง จำนวน 1,500 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควต้าตามสัดส่วน (proportional quota sampling) โดยใช้เขตภูมิภาคและระดับของโรงพยาบาลเป็นตัวกำหนดชั้น ซึ่งชั้นที่ 1 ให้เขตภูมิภาคเป็นตัวกำหนดชั้น มีกลุ่มประชากรย่อย 6 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงพยาบาลภาคกลาง กลุ่มโรงพยาบาลภาคเหนือ กลุ่มโรงพยาบาลภาคใต้ กลุ่มโรงพยาบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มโรงพยาบาลภาคตะวันออก และ กลุ่มโรงพยาบาลภาคตะวันตก ชั้นที่ 2 ใช้ระดับโรงพยาบาลเป็นตัวกำหนดชั้นมีกลุ่มประชากรย่อย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงพยาบาลตติยภูมิ กลุ่มโรงพยาบาลทติยภูมิ และกลุ่มโรงพยาบาลปฐมภูมิ จากนั้นสุ่มโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ ระดับทติยภูมิ และระดับปฐมภูมิดังแสดงในภาพที่ 2 จากกลุ่มโรงพยาบาลในแต่ละภาคทั้ง 6 ภาคตามสัดส่วน 0.2:0.6:0.2 โดยพยาบาลที่คัดเลือกมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

- 1) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาลมาไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 2) อ่าน เขียน พูดและฟังภาษาไทยได้
- 3) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

ภาพที่ 2 วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควต้าตามสัดส่วน (proportional quota sampling) โดยใช้เขตภูมิภาคและระดับของโรงพยาบาลเป็นตัวกำหนด

- กลุ่มที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงพยาบาลด้านการศึกษา บริการ และองค์การวิชาชีพระดับประเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงพยาบาลด้านการศึกษา บริการ และองค์การวิชาชีพระดับประเทศ และอาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์วิชาชีพการพยาบาล/สอนวิชาการปฏิบัติการพยาบาลและมีการบูรณาการเนื้อหาวิทยาศาสตร์วิชาชีพการพยาบาลในการสอนนักศึกษาบนคลินิกและในชุมชน จำนวน 30 คน เลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด คือ

- 1) มีประสบการณ์ในการบริหารทางการบริการหรือการศึกษาพยาบาลมาไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ
- 2) เป็นผู้รับผิดชอบรายวิชาหรืออาจารย์สอนวิชาวิทยาศาสตร์วิชาชีพการพยาบาลมาไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ
- 3) เป็นผู้บริหารองค์การวิชาชีพระดับประเทศไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 4) อ่าน เขียน พูดและฟังภาษาไทยได้
- 5) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามจริยธรรมในวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาล ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 19 ข้อ และส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลจริยธรรมในวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาล จำนวน 43 ข้อ แบบสอบถามส่วนที่ 1 พัฒนาโดยคณะผู้วิจัย และแบบสอบถามส่วนที่ 2 คณะผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากสภาการพยาบาลเพื่อนำข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพ การพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2550 มาดัดแปลงเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามจริยธรรมในวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาลสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยนี้ โดยแบบสอบถามชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจริยศาสตร์ทางการพยาบาลจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 ราย นำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจริยธรรมในวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาลตามระดับความสำคัญตามการรับรู้ที่แท้จริงเท่ากับ .939 และแบบสอบถามจริยธรรมในวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาลตามระดับที่สามารถปฏิบัติได้ตามความเป็นจริงเท่ากับ .941

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์จริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล พัฒนาโดยคณะผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก ประเด็นแรกคือ ปัญหาจริยธรรมวิชาชีพการพยาบาลที่พบในประเทศไทยและผลกระทบต่อผู้ใช้บริการภายใน 5 ปี คำถามปลายเปิดที่ถามได้แก่ จากประสบการณ์ของท่าน ท่านเคยเห็นพยาบาลปฏิบัติไม่ถูกต้อง/ผิดจริยธรรมวิชาชีพการพยาบาลอย่างไรบ้าง ท่านคิดว่ามีผลกระทบอย่างไรและกับใครบ้าง และประเด็นที่สองคือ กลไก/แนวทางในการแก้ปัญหาจริยธรรมวิชาชีพการพยาบาล คำถามปลายเปิดที่ถามได้แก่ ท่าน/หน่วยงานของท่านจะมีวิธีการ/แนวทางป้องกันการเกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมวิชาชีพการพยาบาลอย่างไร โดยแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจริยศาสตร์ทางการพยาบาลจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้บริหารและอาจารย์ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ราย เพื่อทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาของคำถาม และได้มีการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เกิดความเหมาะสมและเข้าใจง่ายก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามได้รับการอนุมัติจากโรงพยาบาลที่ได้รับการคัดเลือกอนุญาตให้พยาบาลวิชาชีพเข้าร่วมการวิจัย สำหรับการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้อนุญาตให้คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์ข้อมูลได้ และก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้เข้าร่วมการวิจัยที่ได้รับการสัมภาษณ์ในการอัดเทปการสัมภาษณ์ โดยคณะผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์

สิทธิของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยจัดทำเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย การเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่จะได้รับ และแบบแสดงความยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย แนบกับแบบสอบถามที่มอบให้แก่กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งแจ้งให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกท่านทราบว่า การให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามความสมัครใจของผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างได้รับการรักษาเป็นความลับ ไม่ถูกเปิดเผยเป็นรายบุคคล ใช้รหัสลงข้อมูลแทนชื่อบุคคล อีกทั้งผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการนำเสนอเผยแพร่ออกมาเป็นข้อสรุปในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างทุกคนลงนามในเอกสารหนังสือยินยอม โดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ การศึกษานี้ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถขอถอนตัวได้ตลอดเวลาเมื่อต้องการออกจากกรวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1.1 เมื่อโครงการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ผู้วิจัยทำจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับพยาบาลวิชาชีพถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลที่ได้รับคัดเลือก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยนำหนังสืออนุญาต ไปมอบให้กับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลเพื่อประสานงานในการเก็บข้อมูลกับกับพยาบาลที่มีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์ที่กำหนดในการศึกษาครั้งนี้

1.2 ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยติดต่อประสานงานกับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล/ผู้ที่ดูแลรับผิดชอบพยาบาล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ขั้นตอนในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 ผู้วิจัยเตรียมผู้ช่วยวิจัยโดยมอบตัวอย่างแบบสอบถาม และอธิบายถึงความเป็นมาในการทำวิจัย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง การใช้แบบสอบถาม และการส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย โดยเฉพาะแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับผู้ช่วยวิจัยในข้อคำถามทุกข้อที่มีอยู่ในแบบสอบถาม จนเกิดความเข้าใจตรงกัน ก่อนที่ผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลให้

1.4 ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยอธิบายชื่อโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล แบบสอบถาม และการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยตอบคำถามในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัย เมื่อผู้เข้าร่วมการวิจัยเต็มใจและยินดีเข้าร่วมการวิจัย ได้ให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยเซ็นยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยในหนังสือยินยอม โดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยมอบแบบสอบถามให้แก่พยาบาลตามรายชื่อที่สมัครใจเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

1.5 เมื่อผู้เข้าร่วมการวิจัยตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วให้ส่งกลับคืน ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลจากแบบสอบถาม หากแบบสอบถามมีข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยได้นำกลับไปให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยเพิ่มเติมข้อมูลอีกครั้งเพื่อให้แบบสอบถามมีข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

1.6 การส่งคืนแบบสอบถาม เมื่อผู้ช่วยวิจัยรวบรวมแบบสอบถามมาจากผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์โดยไม่ผ่านบุคคลอื่นในหน่วยงานของผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดเตรียมตราไปรษณียากรให้ผู้ช่วยวิจัยเพื่อจัดส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย หรือผู้ช่วยวิจัยนำแบบสอบถามมาส่งด้วยตัวเอง

1.7 ภายหลังจากเก็บข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมดอีกครั้ง หากตรวจสอบพบว่าข้อมูลจากแบบสอบถามได้คำตอบครบถ้วนและสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและลงบันทึกข้อมูลไว้

1.8 เมื่อได้ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาทำการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ

ส่วนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

เมื่อโครงการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ผู้วิจัยทำจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ผู้เข้าร่วมการวิจัยที่เป็นผู้บริหารการพยาบาลด้านการศึกษาหรือด้านบริการ ผู้บริหารขององค์กรวิชาชีพระดับประเทศ และอาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาจริยศาสตร์วิชาชีพการพยาบาล (ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ) โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ขั้นตอนในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้เข้าร่วมการวิจัยเต็มใจและยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยโทรนัดหมายเพื่อขอสัมภาษณ์โดยมีการส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้เตรียมตัวและทำความเข้าใจในแบบสัมภาษณ์ก่อนวันสัมภาษณ์ มีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่เพื่อสัมภาษณ์ โดยสถานที่ที่นัดหมายคุยสัมภาษณ์เป็นสถานที่ที่เป็นส่วนตัว ปลอดภัย และสะดวกในการเดินทางของทั้งนักวิจัยและผู้เข้าร่วมการวิจัย ได้แก่ ห้องประชุมที่ทำงานของผู้วิจัย ห้องทำงาน/ห้องประชุมของผู้เข้าร่วมการวิจัย ห้องประชุมหรือห้องสมุดขององค์กรวิชาชีพ มุมสงบ ในร้านอาหารหรือในที่สาธารณะ เป็นต้น

ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เตรียมผู้ช่วยวิจัยในเรื่องแบบสัมภาษณ์ มีการพูดคุยกันจนเกิดความเข้าใจในแบบสัมภาษณ์ ในวันสัมภาษณ์ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยอธิบายชื่อโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ขั้นตอนในการเก็บข้อมูล แบบสอบถาม และการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยตอบคำถามในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัย เมื่อผู้เข้าร่วมการวิจัยเต็มใจและยินดีเข้าร่วมการวิจัย ได้ให้ผู้เข้าร่วมการวิจัย

เช่นยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยในหนังสือยินยอม โดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ รวมทั้งได้ขออนุญาตอัดเทปบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ พร้อมให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยตอบคำถามข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาทีถึง 2 ชั่วโมง ขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำบันทึกภาคสนาม (field note) บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตระหว่างสัมภาษณ์ และทำบันทึกความจำ (memo) มีการใช้คำถามกระตุ้น (probe) เช่น แล้วอย่างไรต่อคะ ช่วยอธิบายเพิ่มอีกหน่อย อยากรู้ให้ช่วยบอกรายละเอียดในประเด็นนี้ เป็นต้น ในการตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยถอดเทปเป็นภาษาเขียน ทำการทวนสอบกับคำพูดในเทปให้ตรงกัน เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยได้นำคัมภีร์ครั้งที่ 2 กับผู้เข้าร่วมวิจัยบางท่าน และขออนุญาตอัดเทปอีกครั้ง สำหรับบางท่านสะดวกในการติดต่อทางอีเมลล์และทางโทรศัพท์ ผู้วิจัยได้ส่งข้อมูลถอดเทปเป็นภาษาเขียนให้ทางอีเมลล์เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์ไว้ และผู้วิจัยโทรสัมภาษณ์อีกครั้งระหว่างสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ผู้วิจัยจดบันทึกคำสัมภาษณ์ไว้ โดยการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถลบ หรือเพิ่มข้อมูล หรือให้รายละเอียดเพิ่มเติมในบางประเด็นที่เคยให้สัมภาษณ์มาแล้วเพื่อให้เกิดความชัดเจน ผู้วิจัยถอดเทปเป็นภาษาเขียนอีกครั้ง และทวนทวนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ครั้งที่ 2 เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล มีการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล มีการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและลงรหัสข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลที่ลงในคอมพิวเตอร์หลายครั้งจนมั่นใจว่าข้อมูลที่ลงบันทึกไว้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลจริยธรรมในวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาล ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของมณี อาภานันท์กุล ที่ดัดแปลงมาจากการวิเคราะห์ข้อมูลของเบนเนอร์ (Arpanantikul, 2003) ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วมาทวนซ้ำอีกครั้งกับการฟังเทปต้นฉบับ ทำเช่นนี้หลายรอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงกับที่พูดในเทป และเพื่อให้ผู้วิจัยได้เข้าถึงและเข้าใจในเนื้อหาของการสัมภาษณ์ ทำเช่นนี้กับข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคน จนเกิดความเข้าใจในภาพรวมของเนื้อหาที่ได้จากผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมด

2. ผู้วิจัยอ่านข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยแต่ละคน เพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่บ่งบอกความหมายที่เป็นหนึ่งเดียว (uniqueness) ของผู้เข้าร่วมวิจัยแต่ละคนจากการให้สัมภาษณ์คำถามแต่ละข้อ จากนั้นผู้วิจัยเลือกเนื้อหาที่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อดึงเอาความหมายที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ให้ข้อมูลมาใช้วิธีการลงรหัสของข้อมูล มีการลงรหัสข้อมูลที่ละเอียด ซึ่งจะทำการหัดเป็นคำ วลี ประโยค หรือตอนหนึ่งของข้อความ (paragraph)

3. ผู้วิจัยเลือกข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัย 1 คน ที่มีเนื้อหาละเอียด ชัดเจน ครอบคลุมกับหัวข้อ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีประเด็นที่น่าสนใจมากกว่าข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยคนอื่นๆ ซึ่งข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยคนนี้ได้ช่วยเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยคนอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น รวมทั้งสามารถเปรียบเทียบข้อมูลที่เหมือนและที่ต่างได้ อีกทั้งเป็นการช่วยผู้วิจัยสามารถตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 2 ในรายที่ให้ข้อมูลยังไม่ครบ ไม่ละเอียด และให้ข้อมูลในประเด็นที่คนอื่นมีความเห็นแตกต่าง และผู้เข้าร่วมการวิจัยมีความเห็นว่าเป็นอย่างไร

4. จัดกลุ่มข้อมูลที่เหมือนและต่างกันของผู้เข้าร่วมวิจัยแต่ละท่านไว้ จากนั้นเปรียบเทียบข้อมูลเหมือนและต่างกันระหว่างผู้เข้าร่วมวิจัยแต่ละท่าน จากนั้นทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลรวมเป็นประเด็นย่อย (subcategory) ที่มีเนื้อหาที่สื่อไปในทางเดียวกันและสามารถรวมกันได้เข้าไว้ด้วยกัน โดยมีคำพูดของผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นตัวอย่าง

5. วิเคราะห์ประเด็นย่อย และทำการจัดกลุ่มประเด็นย่อยที่มีเนื้อหาที่สื่อไปในทางเดียวกันและสามารถรวมกันได้เข้าไว้ด้วยกัน เกิดเป็นประเด็นหลัก (themes) ที่สะท้อนและสื่อความหมายของเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย

6. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 ได้นำมาตรวจและทำให้ประเด็นที่วิเคราะห์ได้ชัดเจน และครอบคลุมมากขึ้น

7. นำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์บางส่วนให้ทีมผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิช่วยวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยและทีมผู้วิจัยช่วยกันวิเคราะห์จนเห็นพ้องต้องกันในประเด็นหลักที่ได้ก่อน จากนั้นทำงานร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์และทำความเข้าใจในเนื้อหาจนเกิดเป็นประเด็นย่อยและประเด็นหลัก ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัยมีการวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกันจนเห็นเป็นฉันทามติในประเด็นหลักซึ่งเป็นผลการศึกษาครั้งนี้

8. เขียนรายงานผลประเด็นหลักที่ได้จากการศึกษานี้ พร้อมประเด็นย่อย และตัวอย่างเป็นคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมวิจัยมาสนับสนุน

ความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (trustworthiness) ได้ใช้แนวคิดของลินคอล์น และกูบา (Lincoln & Guba, 1985) ประกอบด้วย 4 อย่าง ดังนี้

1. การสร้างความน่าเชื่อถือได้ของการวิจัย (credibility) คือ การที่ผู้วิจัยใช้เวลาที่ใกล้ชิดและระยะเวลาเดียวกับผู้เข้าร่วมวิจัย เช่น การใช้เวลาในการสร้างสัมพันธภาพและการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นเวลานานหลายชั่วโมงและหลายครั้ง (prolonged involvement) ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เข้าร่วมวิจัยในขณะสัมภาษณ์เป็นเวลานาน (persistent observation) การใช้ข้อมูลหลายแหล่ง เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึกภาคสนาม และการบันทึกความจำ มาใช้ในการยืนยันและตรวจสอบข้อมูล (triangulation) รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เข้าร่วมวิจัยซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล (member checks) และการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer debriefing)

2. การถ่ายโอนผลการวิจัย (transferability) ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

เนื่องจากข้อสรุปจากผลการศึกษาครั้งนี้อาจไม่สามารถนำไปอธิบายเรื่องเดียวกันในอีกสถานการณ์หนึ่งได้ เพราะบริบท เวลา และสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงอาจแตกต่างกัน ทำให้ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของคนต่างกัน แต่สามารถนำความรู้ที่ได้อย่างลึกซึ้งในการศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้ หรือเป็นความรู้พื้นฐานในการศึกษาต่อยอดได้

3. ความสม่ำเสมอ (consistency) มีการตรวจสอบโดยการใช้ข้อมูลหลายแหล่ง เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึกภาคสนาม และการบันทึกความจำ ซึ่งแต่ละแหล่งมีการยืนยันผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกัน รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทีมผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นสอดคล้องกันในผลการศึกษาที่ได้

4. การยืนยันผล (confirmability) เป็นการยืนยันความเป็นกลางของข้อมูล ตั้งแต่เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์มาจากรายละเอียด และสรุปผลการศึกษาครั้งนี้มาจากข้อมูลที่ได้รวบรวมมาได้โดยตรง ไม่มีการบิดเบือน รวมทั้งมีวิธีการควบคุมความไม่เป็นกลางได้แก่ การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจสอบโดยการโยกสามเส้า